

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА ПРЕКО НЕДЕЉЕ. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВЧИЋА МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСЕ НАПЛАЂУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 И 30 НОВ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

О ЛЕПИМ ЖЕНАМА У ЖИВОТУ И У ПЕСМИ.

(Јавно читање Лазе Костића у матичиној дворани 16. дец. 1871. год.)

Кад смо се последњи пут састали, драги моји слушаоци и слушалице, говорио сам о злим женама. Ви би можда зактевали, да сад, у накнаду, буде једаред реч о добрим женама. Јер добро је лице, а зло је лице. Само што у жена није као у другога света, није злу противно добро, већ лепота, што ћу се мало после потрудити да вам докажем. О злим женама смо се уверили, ако се још толико сећате, да их нема, јер које су збиља зле, те нису више жене, већ нека друга створења. Па као што ми је мило било уверити вас, да ни једна од моји слушалица није зла, тако ће ми још милије бити, ако вам овом приликом разложим, да су моје слушалице све — и лепе. Али то у једну руку није нужно доказивати, што сваки види, а у другу руку, било би можда — теже, него што се чини; свет је данас врло неповеран

Сад, за што не говорим о добрим женама? Већ и за то, што је обично женским милије, кад им кажете, да су лепе (јер тако се, на послетку, у свима језицима и зову: лепи свет), него да су добре. Кад се каже о каквој жени, да је добра, то се обично додаје нешто: добра је, сирота; ал' муж! сачувај боже! — е, ал' дабоме, са самом добротом није се могла дружије ни удати и т. д. — Па за то често није ни њој самој мило, кад јој свет каже, да је добра. Исто тако, као што ће свака пре поднети, кад јој се каже, да је зла, него да није лепа.

Ето, за што сам онда говорио о злим, а за што говорим сад о лепим женама.

Пре свега морамо знати, да има двојако лепи жена: лицем, или с поља лепи, и скроз лепи. О лепушкатици, о пријатним, о милокрвним, о враголастим и другим сурогатима, заменицима лепоте нећемо сад разговарати. Нас ће се само типати чиста, призната лепота у животу и песми. Што се песме тиче допустите ми, да се послужим у опште класичном књижевношћу света, особито нашим народним песмама. Ради целине можда би требало погледати и на женске лепоте у сликама. Ал' ту би се прво морала проћи читава теорија науке о лепоме, а друго морао би узети, као да је већина моји слушалаца промотрила најбоље сликарске галерије и да их се добро сећа, што напослетку, не могу ни сам о себи рећи.

Кад је разговор о лепим женама, онда не треба разлагати шта је то лепота. У томе баш и јесте божаствена моћ лепоте, што то није мисао науке, која би се дала научити и размишљањем развити, нити је пука животињска потреба човека, што би је могли друштвеним установама усавршити, већ је урођено чувство, које се искуством и размишљањем само може затушити ил' изопштрити, никако пак створити. То урођено чувство лепоте казује нам, да лепота мора бити потпуна. За то у лепе жене замишљамо и лепо срце и лепу душу. А кад не нађемо да је тако, онда се љутимо. И право имамо

што се љутимо: леп образ, без лепе душе, то је безобразлук.

Ако сте се кадгод познавали, браћо, с таквом каквом лепотицом, јамачно сте нашли у ње неку особину, која се налази у

сваке њене врсте; морали сте наћи, да не мари људе, што много испитују, не мари научењаке, не мари критичаре. Исто тако сте могли наћи, да се мање лепе жене радије друже с таквим људма.

(Наставиће се.)

Д Е М О Н

(Настављ.)

Краљ Вукашин — царев издајница —
Краљ Вукашин — мучки цар убица!
Са престола Цар-Уроша чујем:
„За убиство смрт се враћа,
„За издајство смрт с поругом!“

(Ђипа јаросно)

Мучи царе! Ваке речи
Вукашин ће крвљу спрати.
Краљ Вукашин издајник — убица —
Гром и пакао, ко то дрвне рећи
Вукашин ће домаћит га мачем.
Све и да се на престо понео! —

(У заносу)

Доле, царе, мој је престо!
Крвљу сам га заслужио,
Душом сам га закупио — —
Краљ Вукашин на њ се пење —
Доле царе — доле — доле!

Застор пада.

ДРУГИ ДЕО.

М Р Т В А С Л А В А.

ОСОБЉЕ:

Цар Лазар	Патријарх Сава.
Кнез Кратко (Југ Богдан)	Демон
Милош Обилић	Геније
Милан Топлица	Вида. — Вођа
Иван Косанчић	Два турска посланика
Вук Бранковић	Војводе, дворани, стража,
Југовић Бошко	војници, гласници, нар.

Збива се прва појава у Крушевцу, друга и трећа на Косову.

І. ПОЈАВА.

Дворана средовечног стила. Цар Лазар, Југ Богдан, Југовић, Милош, Обилић, војвода Милан и Иван, дворани, за тим посланици турски.

Ц а р.

Ти још своју и не каза, кнеже,
А по праву прва ј' твоја, Кратко!
Де реци нам шта ти о том судини?

Југ Богдан.

Слушам царе ову децу овде,
Како лако о-порици зборе —
Бојак бити, силу поломити,
Ол' уз свиргу младе одводити,
Овој деци као да исто, вреди. —
Давна памтим, много запамтео,
Ал' то много од зле руке беше.
Видео сам војску силнога Душана,
Кад весело пође да Цариград узме, —
Силан царе паде — веле од зле бољке: —
Горе беше нама, гледати га мртва. — —
— Крило српске славе Романија сажди. —
И Марицу кобну гледао сам царе,
Где удави јато српских соколова;
Крвава је река, — ал' и суза наша,
За минулом славом крвава бејаше!

Бошко Југовић.

Гледао си, бабо, српство силовито,
Па ти ово данас, види се нејако,
Нама ј' ово силно.
Негда беше боја око туђе куће,
Данас бојем ваља очувати своју:
Мало нас је, право, ал' је снага веља.
Ко на лава у пећину пође,
Живе главе отуд не износи!

Југ Богдан.

Рад бих и ја мудровати тако,
Ал' ми неда ова стара памет.
Моја вели да не ваља снажном
Презирати слабог противника —
А цар Мурат слаб противник није!

Милош.

Ти не хоћеш ваљда, старино Богдане,
Да скрштених руку трпимо поругу;
Ти не хоћеш кнеже гледат' своју децу,

Дичне Југовиће помагајућ' Турком,
Да синцире скују твојој унучади — —

Југ Богдан (прек' да)

Не дао Бог, синовче!

Милош.

Кад се сећаш данас веље српске славе,

(Наставиће се.)

Ти не сметни с' ума оне кротке Турке.
Погледај их сада, па ми реци кнеже,
Шта би силни Душан бесним Отманма,
Овде говорио: ти говори за њ' га.

Војводе.

Говори, говори.

И Ш С Т Ш Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Граничари.“) У четвртак 6. јануара угледасмо на нашој позорници први пут ово Фрајденрајхово дело, које већ има своје стално место у позоришном репертоару београдском. Писац је написао неколицину епизода из друштвеног живота граничарског, од куда је и дошао наслов томе делу. Епизоде су обрађене ако не са свима обзирима према драмској вештини а оно бар с уметно изведеним бинским ефектима од сваке руке, што показује да је дело састављао рутинирао глумац. Радост и туга, страст и равнодушје, хумор и блазиратост излазе на изменце пред нас у лепим бојама, као оно слике у калејдоскопу; свака нас слика појединце занима, свака се разлије онако како желимо и за то на крају излазимо задовољни из позоришта. Али кад видимо задовољни, онда се бројимо у публику, јер попев се на форум критике, морали би што-шта делу замерити. Но узалуд би му ми набрајали махне, кад се комад допада позоришним благајнама и — што је главно — широј публици, којој се критички напори — ми то знамо — не подударују свакад с напорима рецензента; а да би се овој последњој одиста допао, постарао се и наш вредни управитељ, који је уметно скратио све што је сувишно, а додао по гдешто, што јасније мотивује радњу.

Преставља је у целини испала добро, а могла би и боље, да је било новоме позоришту више средстава на руци. Неке сцене, као слава пред превом, кад немају потпуну декорацију, изгледају нам као нескладан уметак у игри. Но и томе ће се с временом помоћи, ако нам народ не закрати овоме заводу своје досадање ушешће. Г. Ружић одиграо је улогу Андрије тако, да би и самог писца могао задовољити, што му је публика на крају живим изазивањем и признала. Гђа Ружићка достојно би стала уза њ да је била само мало мање сангвинична. Граничарке су јуначка кова, па за то су обузданије у радости а тишије у болу. Лени јој беху последњи тренути опроштаја у тамници. Г. Суботић је био доста верна слика чујнијева карактера,

и ми мислимо да је у њему леп дар за улоге овог жанра. Г. Рашић играо је улогу с вољом и мљиво али његова мдаћана и комична крв не отвара ни мало грином карактеру, хоће ређе не биљном и старачком. За то му служи на че само је умео да задовољи публику. Гђа Харић разова би врло пријатна „културтрегерка“ Каритивања јој је игра била живља, енергичнија. Истивања логе у овоме комаду тако незнатне облици шили кад би наше вредне глуми свако граничарима оцењивали.

Музика је лепо пропраћала поје бити и пребито монологах на гробљу; — али је цепеноте! Сама далеко заостала иза оригинала.

ИЗ ДРУШТВЕНОГА СВЕТА.

* (Женски раг.) У слобод. Америци бије се љути бојак. У том боју, истина, да се неје ни капи крви пролило, али тим више прила. Тај бојак тим је занимљивији, што га жене бију међу собом. Американке теже за тим, да стеку у држави сва права, која уживају и мушкарци; а особито боре се за то, да им се да право на избор, т. ј. оне не ће само да им је слободно бирати, него хоће, да могу бити и избране. Ако им борба уроди добрим плодом, може се лако догодити, да ће још и кака Американка сести на председничку столицу северне американке републике.

МУЗИКА.

* (Народни напеви.) Фрањо Кох, писац изврених чланака „народна гласба у Југослов.“ у „Венцу“, наумио је, да изда своју збирку народних напева, које већ купио од 15 година. „Венац“ вели, да ће та збирка показати свету, да ми несмо слави само са наших народних песама, већ да су и наши напеви управо тако оригинални и леви, и да ће им се чудити и дивити сваки, који има осећаја за музику у опште.

Издаје управа српског народног позоришта.

ШТО
ДУШ
А
ТАКОМ
ШЛИ

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

ПРЕТПЛАТА.

ПРЕДСТАВА ПЕТА.

БРОЈ 3.

У НОВОМЕ САДУ У СУБОТУ 8. ЈАНУАРА 1872.

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРАНИ

ПРВИ ПУТ:

ШКОЛСКИ НАДЗОРНИК.

ИГЛАЊИВА ИГРА У 1 РАДЊИ, С ПЕВАЊЕМ, ОД К. ТРИФОВИЋА.

Мучи царе:

Вукашин Ђе

Краљ Вукашиновић, школски надзорник

Гром и пакаоновић, сеоски учитељ

Вукашин Ђевић, жена му

Све и да се напрећу му

Свршени приправник

Ђевић, натарошев писар

Доле, царе, м

Брвљу сам га

Душом

К

Д

О С О Б Е:

Зорић.

Суботић.

Ј. Поповићева.

Ј. Хаџићева.

Недељковић.

Рашић.

Збива се у селу.

ЗА ТИМ ПРВИ ПУТ:

ПАРТИЈА ПИКЕТА.

ИГЛАЊИВА ИГРА У 1 РАДЊИ, ПО ФУРНИЈЕРУ И МАЈЕРУ ПРЕВЕО Ф. ОБЕРЕНЕЖЕВИЋ.

О С О Б Е.

Шваље Рошферије

Анатол, син му

Мерсије, пре тога трговац

Руџа, његова кћи

Руџић.

Недељковић.

Брани.

К. Савићева.

Збива се у Паризу, у мерсијеревој кући.

Улазне цене: Седиште у кругу 1. фр. а. вр. — Седиште првога реда и на страни 80 н. а. вр. — Седиште другог реда и на страни 70 нов. а. вр. — Седиште трећег реда 50 н. а. вр. — Стајање 40. н. а. вр. — Галерија 20. н. а. вр. — Ђаци, деца, али само уз своје родитеље, и војници до наредника плаћају 20. н. а. вр.

У недељу 9 јануара ван претплате: „**ЈЕЛИСАВЕТА КНЕГИЊА ЦРНОГОРСКА.**“ Драма у 5 чинова, написао Ђ. Јакшић, за позорницу удесио А. Хаџић.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5. н. а. вр. и то: у трговини Пере Попадића, Паје Миросављевића, Стеве Ратковића и Јоце Филиповића, у срп. народној задружној штампарији, у позоришној писарници и у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 9 САХАТА У ВЕЧЕ.